

ТОПОЛОГІЧНИЙ ВИМІР САКРАЛІЗАЦІЇ

Реферат. У статті визначено основні риси сакрального і профанного. Сакральне представлено як онтологічно первинна реальність, першопотенція культури. Доведено, що семантика сакрального не вичерпується традиційно релігійним аспектом. Сакральному приписуються властивості організованості, структурованості світу, непорушності, винятковості, недоторканості, могутності та ефективності. Показана роль ритуалів у процесі сакралізації. Політичну сакралізацію розглянуто як бажання влади закріпити свій статус, інструмент маніпулятивної дії на маси для досягнення конкретних політичних цілей.

Ключові слова: сакральне, священне, профанне, символ, ритуал, сакралізація.

Постановка проблеми. Топоси «сакральне» і «профанне» визначають два протилежні світи, які взаємовиключаються та взаємостверджуються один через одного, структурують та впорядковують культурний простір. Використання топологічної методології аналізу сакралізації дозволяє виявити закономірності появи сакральних локусів культурної території.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Визначити зміст поняття «сакральне» доцільно, розглядаючи його взаємовідношення з поняттями «священне», «релігійне», «надприродне». Сакральне і священне можна вважати синонімами. Деякі релігієзнавці (Ф. Хайлер, І. Вах, Г. Меншинг, О. В. Шубаро) вживають *сакральне* як синонім *релігійного*, але це змістовна помилка. Скоріше, воно є загальним по відношенню до *релігійного*. Простір сакрального окрім релігійних включає також міфологічні, і навіть цивільні феномени. Відзначаючи схожість між релігійними і цивільними церемоніями, Е. Дюркгейм виділяв загальні риси сакралізації як соціокультурного процесу. Його розділення усіх предметів на два протилежні класи – світські і священні – ми вважаємо головною особливістю аналізу сакралізації і основою для визначення її пріоритетних топосів.

Позбавляючи релігію метафізичного сенсу, відстоюючи її тлумачення як системи вірувань і обрядів, що стосуються якого-небудь соціально значимого об'єкта, Дюркгейм, по суті, ототожнював релігію з ідеологією, що не є вірним, але діє на користь нашого дослідження *сакралізації* своїм прагненням до визначеності і пошуку дієвих соціальних важелів. Сакральне і сакралізоване принципово відрізняються тим, що *сакральне* вже є стійкою культурною цінністю (може навіть інтерпретуватися як трансцендентне), а *сакралізоване* вказує на суб'єктивне втручання і активність процесу створення священного. Е. Дюркгейм відзначав, що заборони, табу на святе встановлюються колективною свідомістю. Сакральне соціально обумовлене, оскільки значення

священних набувають соціальні переваги, цінності і моральні спонукання окремих соціальних груп. Основні риси *священного* – забороненість, відокремленість від світського, здатність бути об'єктом прагнень, любові і поваги. Таким чином, священне є джерелом заборони і поваги одночасно. Цю ідею розвивав М. Мосс, коли стверджував, що священними є ті соціальні феномени, які в силу їхньої важливості визнаються колективною свідомістю недоторканими. Вказуючи на соціальний характер священного, Дюркгейм робить висновок про те, що священне впроваджує в індивідуальні свідомості ідею загального, зв'язує їх чимось, що їх перевершує. Таким чином, він сакралізує суспільні цінності, а профанне співвідносить з індивідуальним планом буття, побутовим, а отже, менш цінним (в інтерпретації Е. Дюркгейма).

В архаїчних культурах сакральне мало подвійну природу: сили, що творять благо і сили, що приховують в собі небезпеку, несуть руйнування і смерть. Тому сакральне не можна звести до благого. Це поняття не зводиться і до надприродного, оскільки об'єктами поклоніння можуть бути явища природи або соціальні об'єкти. Простір сакрального значно ширший за релігійне поле діяльності. Його зміст відбиває аксіологічно навантажена характеристика сакрального як першопотенції культури. Без перебільшення роль сакрального можна охарактеризувати як культуруутворюючу. Воно є результатом «міфічної першоподії, яка колись відбулася і, як правило, пов'язана з жертвопринесенням» [1]. Вкорінена в прадавніх пластах первісної єдності, в глибинному шарі «культурного несвідомого» народжується модель сакрального уявлення про світ, яка зберігається в культурній пам'яті і проходить свою історичну трансформацію. Сакральне анімістичного періоду відрізняється від сакрального в міфологічній свідомості неоліту, і тим більше від трактування «священного» в релігіях або цивільному житті. Досліджуючи сакральні тексти, Г. В. Гриненко звертає увагу на те, що немає тексту, що визнається священним завжди і усіма [3]. Це доводить відносність і соціокультурну підоснову сакральних феноменів.

Ретельний етимологічний аналіз сакрального ми знаходимо у роботі Г. В. Луговського «Про природу сакрального. До витоків духовного досвіду», в якій порівнюються інтерпретації сакрального в індоєвропейських мовах. Розгляд різномовних понять, пов'язаних з ідеєю сакрального, їхнього семантичного устрою дозволяє встановити наступні сенси: «божественне, благе, позитивне, світле; небезпечне, закрите, приховане, таємне, окреме; жертвне, присвячене (богам); сила, сильне, влада, закон, порядок, стародавнє, початкове; творіння, творчість, що народжує, рясне, багате» [1]. Філософська енциклопедія визначає сакральне як «світоглядну категорію, що означає властивість, володіння якою ставить об'єкт у стан виняткової значущості, нескороминущої цінності і на цій підставі вимагає благоговійного до нього ставлення» [2, с. 671].

Профанне тлумачиться як мирське, позбавлене святості, буденне, доступне, дозволене, індивідуально-емпіричне і у такому контексті протиставляється сакральному.

Виділення невирішеної проблеми. Сенс сакрального вислизає від неупередженого аналізу дослідника. Щоб виявити сакральне як феномен, потрібно відсторонитися від нього, поглянути ззовні. Межі сакрального простору не завжди можуть формалізуватися, але вони реально існують як в задумі його творців, так і для тих, хто сприймає і бере участь у ньому. Дослідження топосів сакрального/ профанного допоможе нам виявити прийоми та інструменти механізму сакралізації.

Мета цієї статті – аналіз процесу формування сакрального простору і передумов перетворення загальнодоступного в сакральне.

Сакральне переважно є ірраціональним. Але це не дає нам підстав говорити про його алогічність. Входячи в ірраціональний простір, людина прагне зрозуміти його сенс. Вона використовує мову знайомої їй сфери, «природного, або навіть духовного, але не релігійного життя» [4, с. 17], спирається на принципи аналогії і узагальнення (не завжди очевидні по своїх підставах). Що стосується релевантності і адекватності такого використання, то відома дискусія про правильне і «неправильне» мислення, про мислення архаїчної людини як дологічне (емоційно-асоціативне – Л. Леві-Брюль) або логічне (наприклад, «бриколажне» – К. Леві-Строс) продовжується і сьогодні. Релігієзнавець В. В. Волошин вважає, що «порушуючи закони традиційної або класичної логіки, людина переносить думки в інші системи координат. Приписувати цим системам предикат «нелогічні» – недоцільно. Інший тип ментальності припускає іншу логіку» [5, с. 38]. Рівноправ'я різних картин світу, науково-дослідних програм, лінгвістичних каркасів і мовних ігор дає можливість ставити питання про право на існування «інших» логік. Е. Еванс-Прічард підтримував цю ідею, стверджуючи, що первісні люди мислять іншими категоріями і відштовхуються від інших посилок. Їхні міркування – логічні, «але принципи їхньої логіки – це не принципи логіки Арістотеля» [6, с. 152]. Логіка сакральної інтерпретації світу має свої особливості: ускладнення переходу від частки до загального, необґрунтоване ототожнення єдиного і множинного, пояснення невідомого через невідоме, змішення темпоральних модальностей, виключення з причинних зв'язків випадковості, байдужість до протиріччя, тобто поєднання протилежностей в одному уявленні, визначене Л. Леві-Брюлем як *закон партиципації*. Як пише В. В. Волошин, «має місце синтез знань про різні світи (дійсні, можливі і неможливі), змішення об'єктивних і суб'єктивних модальностей, передбачення підстав. Проте, для багатьох людей така архаїчна і «неправильна» логіка набагато зрозуміліша, ближча і комфортніша, ніж числення предикатів або “канони Мілля”» [5, с. 39]. Сакральна семантика ґрунтується на абстракції ототожнення. Цей принцип пропонує логік Г. В. Гриненко. Для його втілення достатньо часткової тотожності об'єктів. В силу цього принципу ототожнюються об'єкти, що мають різну природу і властивості, породжені в різних умовах, в різний час, різними засобами, але які прагнуть до однотипності (вважаються однотипними). До речі, логіка профанного (маємо на увазі обивателя) діє за таким же принципом.

Німецький феноменолог К. Голдаммер взагалі піддає критиці універсализм і онтологізм в протиставленні святого і профанного.

В уявленні людини традиційного суспільства сакральне виступає формою, організацією, структурою на противагу аморфному, хаотичному мирському. Щоб усвідомити структурованість світу, потрібно визначити «точку відліку, центральну вісь всякої подальшої орієнтації», за виразом М. Еліаде. Наприклад, за описами давньоіндійських культурних текстів, простір виникає через виділення його з Хаосу, а також через розгортання його зовні по відношенню до деякого центру, тобто тієї точки, з якої здійснюється або колись здійснилося це розгортання. Організований простір, у свою чергу, має ієрархічну структуру (вертикальну і горизонтальну). Таким чином, сакралізація пов'язана з пошуком священного центру. Топос *центру світу* може реалізуватися в уявленнях про священну Гору, палац, «священне місто» або храм. Це точка зустрічі, перетину трьох рівнів Космосу (зв'язок між Пеклом і Землею), простір творіння у вищому значенні цього слова. Будь-який контакт з «центром» припускає відміну профанного часу і перехід в міфічний стан і час. Австралійське плем'я ахілпа, щоб бути ближче до Центру всесвіту, навіть мандрувало разом зі священним стовпом, аналогом «космічної осі», що дозволяло обживати будь-яку територію. Це допомагало їм «безперервно переміщатися, залишаючись при цьому у «їхньому світі», і в той же час давало можливість спілкуватися з Небом» [4, с. 30].

Сакральні уявлення про будову світу мають на увазі, що в центрі завжди знаходиться «наш», «істинний» світ. Символізм «центру» повторюється не тільки в космологічному, а і у соціокультурному або політичному контексті, координуючи взаємовідносини між «домашнім» та іншими світами. Людина сакрального світогляду відчуває необхідність постійно знаходитися в центрі. Задля цього люди тягнуть за собою свої «священні стовпи», боячись незалежного мислення. Несамостійність мислення породжує соціоцентристські тенденції, коли тільки своя соціальна група має ідеальні стандарти життєвого устрою і поведінки, пропонує вірну точку зору у будь-якій ситуації. Прояв Іншого сприймається як вторгнення Хаосу в налагоджене, розмірене, зрозуміле життя.

Сакралізації можуть піддаватися різні сфери суспільного життя: політика, наука, мистецтво. Розглянемо феномен сакралізації влади, який багато дослідників називають неловимим фантомом (наприклад, А. А. Федоровських). Атрибути і символи присутності влади є істотною частиною повсякденного життя. Політична сакралізація демонструє бажання влади закріпити свій статус, створити касту недоторканих. Її ефективність залежить від рівня використовуваних технологій, врахування особливостей масової свідомості і її сприйнятливості до різних маніпулятивних дій. Т. І. Захаровою сакральне визначається по відношенню до влади як «наявність ряду властивостей, які покояться на непорушному переконанні в тому, що деякі групи або категорії людей, а також соціальні інститути, дійсно мають надприродні і недефективні знання і засоби дії на людей» [7, с. 5].

Твердження М. Еліаде «Щоб жити у світі, треба його створити» виражає суть сакралізації. Сакралізацію не слід сприймати як однозначно негативний процес. По-перше, сакральне – невід’ємна форма існування культури. По-друге, сакралізація служить підтримці і зміцненню солідарності певного співтовариства (сакральні символи прапора, герба, народних героїв). Однак, зміцнення віри людини в політичне ціле і свою причетність до великих звершень може використовуватися політичним режимом у своїх цілях. Це може створити простір сили духу, але духу, який не «дихає, де хоче», а стоїть на непохитному фундаменті, що зберігається священними традиціями. Людина у такому суспільстві усвідомлює себе не одною з багатьох (при цьому самобутньою, етно-культурно своєрідною), а *виключно* людською. «У цій свідомості люди діляться не на таких і інших, а на «вірних» і «невірних», «освічених» і «дикунів», «расово повноцінних» і «неповноцінних», «народ, що звільняється» і клас «експлуататорів» [8].

Сакральність влади означає її особливу причетність до «вищих сил». Прийоми побудови священного простору не повинні зв’язуватися з людською волею і суб’єктивними зусиллями. Вони сприймаються як відтворення об’єктивних сил (творіння богів, якщо йдеться про релігійний ритуал; економічної доцільності, якщо розглядати «Капітал» як священний текст марксизму-ленінізму). Основою для сакрального визнання є обраність суб’єкта. Священне – це могутність, до чого і прагне соціальна група, яка цей образ експлуатує. «Священна могутність означає одночасно реальність, непорушність і ефективність» [4, 18]. Сакралізація влади дарує їй ці характеристики, що переконують людей у тому, що така влада незмінна та діє реально, кваліфіковано і результативно. Але насправді сакралізація є інструментом маніпулятивної дії на маси для досягнення конкретних політичних цілей.

Неминучим результатом посилення секуляризаційних процесів у сучасній культурі стало уявлення про «зникнення сакрального». Проте не можна заперечувати той факт, що сучасна суспільна свідомість глибоко міфологізована, насичена різними, у тому числі і сакральними, міфологемами, які задають певні «ідеальні» зразки поведінки. Л. А. Андрєєва і А. А. Неміровський виражають поширену точку зору про те, що десакралізація новоєвропейської культури, формування природничонаукової картини світу відсунули в минуле процеси сакралізації влади. Але ми не можемо погодитися з такою думкою. Хоча «ідея сакральності влади в процесі секуляризації свідомості і культури втрачає колишнє значення, обидва компоненти – сакральний і правовий – продовжують співіснувати в єдності, знаходячи пристосовність і, нарешті, дивну життєздатність і гнучкість авторитарної влади» [9, с. 12].

Вибір політичних об’єктів, що підлягають сакралізації, визначається їхнім функціональним зв’язком з джерелом формування ціннісних смислів та ідеологічних конструктів. Навіть якщо з часом відбувається поступова втрата сакрального статусу певної категорії шанованих об’єктів, накопичені знання і відпрацьовані практики можуть бути штучно відновлені в інтересах якої-небудь

культурної, етнічної групи або політичного угруповання. Сучасна комунікація за певних умов може сприяти виробництву сакрального для масового споживача. Це схоже на фабрику, де в одному цеху роблять один вид затребуваної сакральної продукції, в іншому – наступний.

Ідею сакрального простору зв'язують з організацією простору певних переживань. Ще М. Мосс і П. Сорокін писали про розділення світу на сакральний і профанний як світ повсякденності і свята. Під сакральним завжди мається на увазі явище або подія, що виявляє своє принципове інобуття по відношенню до профанного існування. Звичайне розуміється як зневажливе, а залучення до сакрального виводить людину з буденності на вищий рівень буття. Чим нуднішим, одноманітнішим і убогішим уявляється повсякденне життя, тим більшим збудженням, підйомом та екзальтацією супроводжуються святкові урочистості. Переживання незвичайних, яскравих вражень – обов'язкова умова визнання сакральної комунікації з боку пересічних громадян. Е. Дюркгейм також пов'язував релігійні церемонії і ритуали з джерелом радості і піднесеного стану духу. З цього виходить, що для сакралізації об'єктів необхідно, щоб вони вселяли піднесені, захоплені почуття. Це збільшує солідарну силу групи, зміцнює суспільну свідомість. Саме сакральне на протигагу профанному зв'язують з потребою належати до соціокультурної групи і переживати відчуття причетності, спільного буття [10]. Але на це можна заперечити: профанне також не можна позбавити цієї характеристики. Наприклад, домашній світ має значну міру інтеграції.

Серед основних інструментів сакралізації виділимо символізацію, міф, культ і ритуал, які «не лише існують об'єктивно в культурі кожного народу, але і впроваджуються за допомогою сучасних інформаційно-комунікаційних технологій як складні ідейно-світоглядні конструкції» [7, с. 5]. Обрядові форми як універсальні топоси існують в різних культурах з тією або іншою мірою раціонального обґрунтування. С. Б. Кримський, аналізуючи епістемологічну роль ритуалу, підкреслював його стержневий момент – «розмежування світу ціннісно-сміслового, архетипічного, сутнісного, і світу чуттєвого, ілюзорного і мінливого» [11, с. 93]. Ритуали нерелігійного характеру в сучасних культурах не завжди стандартизовані і навіть не відрефлексовані, як відмічає відомий соціолог Л. Г. Юнін, але це не заважає їм виконувати «найважливішу функцію створення і підтримки досить стабільних структур міжіндивідуальних взаємодій» [12, с. 183].

У сучасної людини виявляється пласт архаїчної свідомості, який характеризується неконвенціональним відношенням до слова, вона піддається впливу технології міфодизайну. Генеруються нові міфи, підмінюється один об'єкт поклоніння на інший, замість одного «Центру» підставляється інший, і підготовлена свідомість це прийме. Так, у конфлікті на Донбасі використовували ідею Центра-Москви. Сакральні фундаментальні концепти «традиції», «общини», «духовних скреп» замінили культуру сумніву і запитання.

Священні об'єкти стають символами громадської єдності. Символізація надає об'єкту значення головної цінності. За його допомогою відбувається сакралізація базових соціальних зв'язків, відстоювання ідеалів. М. Еліаде досліджував механізм проявлення священного: «об'єкт перетворюється на щось інше, не припиняючи при цьому бути самим собою», продовжуючи залишатися об'єктом навколишнього простору [4, с. 18]. У мирському сприйнятті об'єкт нічим не відрізняється від інших таких самих, зате для тих, хто наділяє його священними рисами, «його безпосередня, дана у відчуттях реальність перетворюється в реальність надприродну» [4, с. 18].

Пересічного громадянина до світу священного наближає семіотичний текст ритуалу. В ньому досягається «переживання цілісності буття і цілісності знання про нього, що розуміється як благо і посилає до ідеї божественного як носія цього блага. Знання представлене як переживання буття. Що дає людині відчуття своєї укоріненості у світі, включеності в сферу порядку» [11, с. 93]. Усі складові (вербальні, невербальні, просторово-часові) ритуалу істотні для розуміння його сенсу і значення. Наприклад, відтворення історичних військових баталій в ігровій формі (комеморативні ритуали) тісно зв'язують нинішнє покоління з перемогами у минулому і формують певні інтерпретації культурної пам'яті. Але якщо стирається образ війни як жаху, смерті, страждань і створюється образ війни як перемог, героїки, слави, то може сформуватися спотворене відношення до війни як необхідного шляху до «єдності» або «свободи».

Сакральне сприйняття влади не сприяє рефлексивному розумінню політики, формуванню активістської політичної культури, не стимулює розвиток інститутів громадянського суспільства, не створює умови для прояву соціальної ініціативи і творчості. Виробляються історичні міфологеми, що заважають тим, хто їх засвоює, робити об'єктивні висновки історичних законів і аналізувати сучасні політичні процеси. У такому суспільстві кожне покоління живе як з чистого аркуша, без урахування минулого. Звільнення політики від сакральності свідчить про формування врешті-решт відкритого суспільства, яке не потребує специфічних сакральних шляхів для спілкування з вертикаллю влади, а створює чіткі демократичні механізми політичної стратифікації. У суспільстві з нерозвиненими демократичними структурами сакральне є символічним ресурсом влади. Сакральні образи посилюють аксіоматичність їхнього сприйняття населенням, знижують критичність і раціональність їхнього осмислення. Згадаємо М. Мамардашвілі, який говорив про те, що людина створюється в історії за участю її самої, її індивідуальних зусиль. Неможливо жити цивілізованим громадським життям, не відновлюючи автономну духовну сферу незалежної думки. Жити в напруженому полі мислення, окресленому граничними межами сенсів, можливо тільки за умови розуміння їхньої абстрагованості і граничної природи [13].

Висновки і пропозиції. Сакралізація – це процес зведення до статусу священного певного об'єкту, місця або людини. Головною умовою сакралізації є виділення і протиставлення двох взаємодіючих рівнів екзистенції –

сакрального і профанного. *Сакральне* і *профанне* розуміються у науковому дискурсі як полярні топоси осмислення культурного буття, однак ми виявили і характеристики їхньої відмінності, і схожості. Найчастіше в онтологічному й аксіологічному сенсі їх розглядають як протилежності. Сакральне виражає граничну, абсолютну цінність, загальне, структурованість, свято; профанне – буденний, несистемний, такий, що має для сакралізованої свідомості меншу, нижчу цінність, індивідний рівень буття. Процес десакралізації і феноменологічна парадигма підвищують онтологічний статус профанного. Прагнення і буденного, й сакрального простору до соціокультурної інтеграції також демонструє не опозицію, а перетин цих культурних топосів.

У системі координат «наукове/ненаукове знання» логіка сакрального і профанного знаходиться на одному боці епістемологічного поля. Дослідження особливостей сакрального мислення дає можливість вести мову про комунікацію «іншої» логіки, відмінної від формальної логіки. Особливого значення ця теза набуває у зв'язку з тим, що подібний тип мислення є присутнім в сучасній комунікації, має місце у багатьох людей.

Процеси глобалізації, що стирають межі культур, залишають для сакрального роль неявної, не завжди визначеної, але стійкої структури, яка може забезпечити єдність соціуму, протистояти руйнуванню його духовних основ. Сакралізація є дієвим культурним механізмом і ефективним способом соціального управління.

В архаїчному суспільстві усі соціальні технології набувають надприродного сенсу, політичні процеси носять культовий характер. Політична сакралізація позбавляє індивіда можливості вибору варіантів свого буття і відповідальності за цей вибір. Руйнування стабільних ритуалізованих структур веде до зростання людської свободи в просторовому, часовому і соціальному вимірах. Ми маємо бути досить розвинені, обізнані і цивілізовано грамотні для буття в полі символів, для життя в просторі культури, а не сакральної політики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Луговский Г. В. О природе сакрального. К истокам духовного опыта / Г. В. Луговский. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://rutlib.com/book/6456>
2. Сакральное / Под редакцией В. С. Стёпина // Новая философская энциклопедия: В 4 т. / . – М.: Мысль, 2001. – Т. 3. – С. 671.
3. Гриненко Г. В. Сакральные тексты и сакральная коммуникация. Логико-семиотический анализ вербальной магии / Г. В. Гриненко. – М.: Издательский Дом НОВЫЙ ВЕК, 2000. – 436 с.
4. Элиаде М. Священное и мирское/ М. Элиаде; пер. с фр. – М.: Изд-во МГУ, 1994. – 144 с.
5. Волошин В. В. «Мышление дикаря» и эпистемология религии / В. В. Волошин // Ноосфера і цивілізація. – 2012. – Вип. 1 (13). – С. 36–41.

6. Эванс-Причард Э. История антропологической мысли / Э. Эванс-Причард; пер. с англ. А. Л. Елфимова; ст. А. А. Никишенкова. – М.: Восточная литература, 2003. – 358 с.

7. Захарова Т. И. Сакрализация власти как фактор политической трансформации современной России: дис... канд. полит. н.: 23.00.02 / Т. И. Захарова ; СГУ им. Н. Г. Чернышевского. – Саратов, 2009. – 188 с.

8. Ахутин А. Современному миру грозит противоборство предельных ценностей. Интервью в УИСГРА [Электронный ресурс]. / А. Ахутин. – Режим доступа: uisgda.com/.../1208-anatoliy-ahutin-sovremennomu-miru-grozit-protivo

9. Хачатурян Н. А. Сакральное в человеческом сознании / Н. А. Хачатурян // Священное тело короля: Ритуалы и мифология власти. – М.: Наука, 2006. – 484 с.

10. Сафонова А. С. Сакральное как социокультурный феномен: автореф. дис... к. филос.н.: 09.00.11 / А. С. Сафонова; СПбГУ. – С-Пб, 2007. – 20 с.

11. Крымский С. Б. Эпистемология культуры. Введение в обобщенную теорию познания / С. Б. Крымский, Б. А. Парахонский, В. М. Мейзерский. – К.: Наукова думка, 1993. – 216 с.

12. Ионин Л. Г. Социология культуры: учеб. пособ. для вузов / Л. Г. Ионин. – М.: Изд. Дом ГУ ВШЭ, 2004. – 427 с.

13. Мамардашвили М. Философия – это сознание вслух / М. Мамардашвили // Юность. – № 12. – 1988. – С. 9–13.

REFERENCES

1. Lugovskii G. V. O prirode sakralnogo. K istokam duhovnogo opyta. URL: <http://rutlib.com/book/6456> (in Russian).

2. Sakralnoe, Novaya filosofskaya entsiklopediya, Moscow: Mysl, 2001, 671 s. (in Russian).

3. Grinenko G. V. Sakralnye teksty i sakralnaya kommunikatsiya, Moscow: Novyi Vek, 2000. S. 436. (in Russian).

4. Eliade M. Svyashchennoe I mirskoe, Moscow: MGU, 1994, 144 s. (in Russian).

5. Voloshin V. V. «Myshlenie dikarya» i epistemologiya religii, 2012, № 1 (13). Ss.36–41. (in Russian).

6. Evans-Prichard E. Istoriya antropologicheskoi mysli, Moscow: Vostochnaya literature, 2003, 358 s. (in Russian).

7. Zaharova T. I. Sakralizatsiya vlasti kak factor politicheskoi transformatsii sovremennoy Rossii, Saratov, 2009, 188 s. (in Russian).

8. Ahutin A. Sovremennomu miru grozit protivoborstvo predelnyh tsennostei. URL: uisgda.com/.../1208-anatoliy-ahutin-sovremennomu-miru-grozit-protivo (in Russian).

9. Hachaturyan N. A. Sakralnoe v chelovecheskom soznanii, Moscow: Nauka, 2006, 484 s. (in Russian).

10. Safonova A. S. Sakralnoe kak sotsiokulturnyi fenomen, St. Petersburg, 2007, 20 s. (in Russian).
11. Krymskii S. B. Epistemologiya kultury. Vvedenie v obobshchennuyu teoriyu poznaniya, Kyev: Naukova dumka, 1993, 216 s. (in Russian).
12. Ionin L. G. Sotsiologiya kultury, Moscow: GU VSHE, 2004, 427 s. (in Russian).
13. Mamardashvili M. Philosophiya eto soznanie vslyh, 1988, № 12, 9–13 s. (in Russian).

АННОТАЦИЯ

Колинько М. В. Топологическое измерение сакрализации.

В статье определены основные черты сакрального и профанного. Сакральное представлено как онтологически первичная реальность, первопотенция культуры. Доказано, что семантика сакрального не исчерпывается традиционно религиозным аспектом. Сакральному приписываются свойства организованности, структурированности мира, нерушимости, исключительности, неприкосновенности, могущества и эффективности. Показана роль ритуалов в процессе сакрализации. Политическая сакрализация рассмотрена как желание власти закрепить свой статус, инструмент манипулятивного действия на массы для достижения конкретных политических целей.

Ключевые слова: сакральное, священное, профанное, символ, ритуал, сакрализация.

SUMMARY

Marina Kolinko. Topological Measuring of Sacralisation.

In the article basic lines of sacral and profane was certain. The aim of this article is an analysis of process of forming of sacral space and pre-conditions of transformation available in sacral. Maintenance of concept «sacral» is determined. The semantic mode allows to set next senses of sacral: divine, good, positive, light; dangerous, closed, hidden, secret, separate; obligatory, strong, power, law, order, ancient, initial; rich. His interrelation with concepts «sanctity», «religious», «supernatural» is examined. Profane is interpreted as mundane, confined holiness, workaday, accessible, settled, individually-empiric and in such context matched against sacral. Relativity and sociocultural hidden motive of the sacral phenomena are well-proven.

It is proved that the semantics of the sacred is not confined to traditional religious aspect. The sacral is presented as ontological primary reality, first-potency of cultures. Properties of good organization, structured of the world, inviolability, exceptional nature, power and efficiency are added sacral.

To realize world structured, it is needed to define his center. «Our», the «veritable» world always is in a center. Symbolism of «center» recurs not only in

cosmological but also in sociocultural or political context, coordinates mutual relations between «home» and by other worlds.

The analysis of logic of sacral interpretation of the world is given. Equality of rights of different pictures of the world, research programs, linguistic frameworks and language games gives an opportunity to be set by a question about legitimacy of «other» logics, that differs from the classic formal logic. Marked features of sacral logic: complication of transition from part to general, groundless equation only and plural, explanation unknown through unknown, mixing of temporal modalities, exception from causal connections of chance, indifference to contradiction, id est combination of oppositions is in one presentation.

Sacralisation is shown as a process of erection in status of sacred certain object, place or man. Dividing of all objects into two opposite classes – secular and sacred – we consider the main feature of analysis of the sacralisation and basis for determination of priority toposes of this process.

Sacralisation is the effective method of social management. The role of myths, symbolization and rituals shown in the process of sacralization.

Political sacralisation is considered as a desire of the power to fasten the status, instrument of the manipulations on the masses for the achievement of certain political aims. Sacralisation of power gives to her description, that convinces the people of reality, skilledness, effectiveness and inviolability of such power. The release of politics from sacralness testifies to forming of open society, that does not need specific sacral ways for intermingling with the vertical line of power, but creates the clear democratic mechanisms of political stratification.

Key words: *sacral, sanctity, profane, symbol, ritual, sacralisation.*